

ENHET
Enheten för Valfärd, Utbildning och
Arbetsmarknadspolitik

HANDLÄGGARE
Mia Nikali

DATUM
2021-05-05

ERT DATUM
2021-05-21

DIARIENUMMER
20210093

ER REFERENS
U2020/06020

Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

LOs svar på remiss ang Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska (SOU2020:67)

LO har fått möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande och vill lämna följande synpunkter och kommentarer.

Sammanfattning av LOs synpunkter

- LO välkomnar utredningen eftersom det är viktigt att öka barns deltagande inom förskolan samt stärka barns språkutveckling i svenska.
- LO ser fördelar med en obligatorisk förskola från fem års ålder, men anser att frågan bör utredas. Det är viktigt att utreda när skolplikten ska börja gälla, det vill säga från vilken ålder och i så fall hur många timmar den ska omfatta, vilka juridiska konsekvenser det kan bli för vårdnadshavare vars barn inte går i förskola, samspel mellan skolplikt och förskolans barnomsorgsuppdrag och konsekvenser för kravet på lagstadgad rätt till barnomsorg.
- LO tillstyrker med reservation förslaget att direktinskriva barn i förskolan från tre års ålder. LO vill stärka barns närvaro i förskolan och föreslår att kommunerna anvisar en plats till **alla** treåringar på en närbelägen förskola
- LO bifaller förslaget att kommunerna ska bedriva uppsökande verksamhet för att öka deltagandet i förskolan. LO menar att det bör ingå i BVCs rutiner att uppmuntra **alla** vårdnadshavare att ha sitt barn på förskola, bland annat för att det stimulerar barnets språkutveckling, men även för att det bidrar till stimulans, social interaktion och ger mer likvärdiga förutsättningar inför skolstarten.
- LO bifaller förslaget att barnskötarutbildningen ska få ett enhetligt innehåll. Det är bra att utbildningen får en nationell reglering samt ett stärkt och tydligt innehåll.
- LO tillstyrker också förslaget att kompetensutveckling bör uppmärksammas vid tillsyn.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

- LO bifaller också förslaget att examensbeskrivningen för förskollärare ändras så att fördjupade kunskaper om barns andraspråkutveckling ingår.
- LO bifaller med reservation förslaget att inrätta förste förskollärare vid förskolor som har särskilt svåra förutsättningar. LO förstår tanken med att inrätta karriärsteg inom förskolan, men tycker att det är viktigt att också satsa på att lyfta hela verksamheten. Det vill säga arbetsmiljön, arbetsvillkoren och möjligheten till kompetensutveckling.
- LO bifaller förslaget att yrkeskategorin barnskötare **ska** nämnas i skollagen. Barnskötare är en viktig yrkesgrupp i förskolan och att nämna dem i skollagen är ett sätt att synliggöra och uppvärdera deras arbete.
- LO tillstyrker förslaget att tillsynsmyndigheterna, det vill säga Skolinspektionen och kommunerna, i sin tillsyn uppmärksammar att huvudmännen uppfyller kraven i skollagen när det gäller personalsammansättningen vid förskolor.

LOs principiella hållning

LO vill se en jämlik och kompensatorisk förskola, där alla barn får samma möjlighet till lek och pedagogiskt lärande oavsett förutsättningar. Det är viktigt att fördela resurser till förskolor utifrån barnens behov och vinstjakten inom barnomsorgen måste stoppas. LO vill att det ska råda en non profit-princip inom förskolan, eftersom vinstutdelning och de incitament som skapas av vinstintresset är grundläggande problem i välfärden i dag. För att åtgärda dessa problem har LO tagit fram ett eget förslag där aktiebolag i välfärden som huvudregel ska vara samhällsbolag, det vill säga en bolagsform med särskilda vinstbegränsningar.

LO vill att barngrupperna i förskolan ska fortsätta att minska och att det införs ett maxtak för barngruppernas storlek. Men även att det utbildas och anställs fler förskollärare och barnskötare. Det är viktigt att barn som behöver stöd och hjälp får det på ett tidigt stadium, eftersom tidiga insatser är avgörande. LO anser att skollagen ska föreskriva att barn till föräldralediga, arbetslösa och personer med försörjningsstöd erbjuds minst 30 timmars förskola per vecka. Men även att kommunerna i skollagen åläggs att erbjuda vårdnadshavare barnomsorg utanför kontorstid, eftersom många yrken, i synnerhet LO-yrken, kräver kvälls- och helgarbete. Det är också viktigt att förskolan tillförs tillräckliga resurser för att kunna bedriva en god omvårdnad kombinerat med pedagogisk verksamhet under hela vistelsetiden.

LO vill i sammanhanget påminna om att personalens arbetsmiljö och arbetsvillkor är viktiga faktorer för väl fungerande förskola, där alla barn får en chans att leka, lära och utvecklas. En trygg och stabil förskola med personal som trivs och stannar kvar över tid skapar också goda förutsättningar för barnen att utveckla sina språkkunskaper i svenska.

LO vill också nämna att fritids är en viktig verksamhet för barns språkutveckling. LO vill sedan tidigare genomföra en stor satsning på fritids för att öka jämlikheten i skolan, så kallat lärfritids. En fritidsverksamhet med fler anställda och mer stimulerande aktiviteter. Resursstarka föräldrar kan se till att barnen får en aktiv och stimulerande fritid och de har bättre möjligheter att hjälpa sina barn med läxorna. Idén med lärfritids är att kompensera de barn som inte har samma möjligheter. På det sättet kan vi skapa en mer jämlik skolmiljö och samtidigt höja skolresultaten. Men även stimulera barnens språkutveckling och integration.

LOs synpunkter på utredningens förslag

Obligatorisk förskola

LO ser fördelar med en obligatorisk förskola från fem års ålder, men anser att frågan bör utredas. Det finns stora vinster med att alla barn har gått i förskola innan de börjar i förskoleklass. Förskolan kan kompensera för skillnader i barns uppväxtvillkor och bidra till mer likvärdiga förutsättningar inför skolstarten. Förskolan ger också barnen en god språkträning och bidrar till ökad integration. Men det är viktigt att utreda när skolplikten ska börja gälla, det vill säga från vilken ålder och i så fall hur många timmar den ska omfatta, vilka juridiska konsekvenser det kan bli för vårdnadshavare vars barn inte går i förskola, samspel mellan skolplikt och förskolans barnomsorgsuppdrag och konsekvenser för kravet på lagstadgad rätt till barnomsorg. Men även vilka alternativen skulle vara för barn som inte trivs eller fungerar i förskolan. Det kan handla om barn med olika diagnoser eller av andra anledningar inte mår bra i större barngrupper och behöver en annan form av tillsyn. Här kan den pedagogiska omsorgen vara ett alternativ. LO menar att det fortsatt bör vara möjligt för vårdnadshavare att ha sina barn i den pedagogiska omsorgen. Men att kvaliteten behöver vara högre, betydligt högre.

LO vet att riksdagen har tillkännagivit för regeringen att de bör tillsätta en utredning om en likvärdig och hållbar förskola. Frågan om obligatorisk förskola kan med fördel ingå i den utredningen. LO har även ytterligare förslag på vad som skulle kunna ingå i den utredningen, se vidare i LOs svar på Jämlikhetskommissionens betänkande ”En gemensam angelägenhet” (SOU 2020:46).

Direktinskrivning i förskolan samt uppsökande verksamhet

LO tillstyrker med reservation förslaget att direktinskriva barn i förskolan från tre års ålder. LO vill stärka barns närvaro i förskolan och föreslår att kommunerna anvisar en plats till **alla** treåringar på en närbelägen förskola.

Arbetet med att kartlägga målgrupperna skulle innebära en hög administrativ börda för kommunerna. Därtill riskerar barn i mindre framgångsrika kommuner att missas, vilket skulle innebära att det fortfarande spelar roll i vilken kommun barnet bor. LO vill att alla barn behandlas lika och vill av den anledningen att **alla** barn blir direktinskrivna i förskolan.

LO bifaller också förslaget att de barn som inte börjar på förskola vid tre års ålder ska direktinskrivas igen höstterminen det året barnet fyller fyra år. Genom att barnet automatiskt ges en plats i förskolan signaleras att hen är välkommen och förväntas närvara i förskolans verksamhet. Vårdnadshavarna har möjlighet att avstå från platsen, men en direktinskrivning ger kommunerna möjlighet att bedriva uppsökande verksamhet för att öka deltagandet i förskolan. Det kan vara ett sätt att få fler vårdnadshavare att vilja skriva in sitt barn om de får mer information om förskolans uppdrag och värdegrund.

LO bifaller förslaget att kommunerna ska bedriva uppsökande verksamhet för att öka deltagandet i förskolan. LO menar att det bör ingå i BVCs rutiner att uppmuntra **alla** vårdnadshavare att ha sitt barn på förskola, bland annat för att det stimulerar barnets språkutveckling, men även för att det bidrar till stimulans, social interaktion och ger mer likvärdiga förutsättningar inför skolstarten.

I Kliva-utredningen (SOU 2020:66) föreslås att ett kommunalt språkansvar ska inrättas. Det innebär att alla kommuner får en ökad skyldighet att söka upp personer som är berättigade till sfi, men som av olika anledningar inte har börjat studera eller som har avbrutit sina studier. När kommunen söker upp personer som är berättigade till sfi, bör även frågan ställas om deras barn går i förskola. Inom ramen för det kommunala språkansvaret kan samordningsvinster ske, dels genom att uppmuntra personen att börja studera, dels att informera om vikten av att ha sitt barn på förskola.

Vikten av utbildning och kompetensutveckling

LO bifaller förslaget att barnskötarutbildningen ska få ett enhetligt innehåll. Det är bra att utbildningen får en nationell reglering samt ett stärkt och tydligt innehåll. Det är också positivt att kunskaper kring barns språkutveckling och språkutveckling i svenska som andraspråk föreslås ingå.

LO tillstyrker också förslaget att kompetensutveckling bör uppmärksammas vid tillsyn. Det finns ett lagstadgat krav på att huvudmän i egenskap av

arbetsgivare ska se till att personalen får kompetensutveckling. Kompetensutveckling är viktigt för ökade kunskaper om till exempel barns språkutveckling med särskild fokus på utveckling i svenska som andraspråk.

LO bifaller också förslaget att examensbeskrivningen för förskollärare ändras så att fördjupade kunskaper om barns andraspråkutveckling ingår. Det är viktigt att blivande förskollärare har de kunskaper som de behöver för att alla barn i förskolan ska få möjlighet att utveckla ett rikt svenskt språk.

Förste förskollärare

LO bifaller med reservation förslaget att inrätta förste förskollärare vid förskolor som har särskilt svåra förutsättningar. LO förstår tanken med att inrätta karriärsteg på vissa förskolor, men vill betona att det är viktigt att satsa på att lyfta hela verksamheten. Det vill säga arbetsmiljön, arbetsvillkoren och möjligheten till kompetensutveckling.

Det är också viktigt att fortsätta att utveckla förskolan generellt och fortsätta att minska barngrupperna. För att lyckas med det måste det utbildas fler förskollärare och barnskötare. Det går inte att förbättra förskolan, utan att utbilda och anställa mer personal. LO menar att om man satsar på förskolan så kommer det att leda till en tryggare och stabilare verksamhet även på förskolor som har särskilt svåra förutsättningar.

Centrala personalkategorier ska framgå i skollagen

LO bifaller förslaget att yrkeskategorin barnskötare **ska** nämnas i skollagen, inte bör som det står i förslaget. Barnskötare är en viktig yrkesgrupp i förskolan och att nämna dem i skollagen är ett sätt att synliggöra och uppvärdera deras arbete. Det är också bra att utredningen förtydligar att en barnskötare är en person som har genomgått en gymnasieutbildning för arbete med barn eller annan motsvarande utbildning. Däremot menar LO att motsvarande utbildning bör specificeras och definieras som motsvarande kurser inom vuxenutbildningen. Definitionen kan annars riskera att öppna upp för tolkningar kring vilken utbildning som avses.

LO menar vidare att skollagen ska slå fast att det **ska** finnas barnskötare i undervisningen, inte får som det står i förslaget. Enligt läroplanen ska förskolan erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet och för att uppnå det syftet har läroplanen tydliggjort uppdelningen inom arbetslaget samt arbetslagets gemensamma ansvar. Förslaget riskerar annars att förminska barnskötarens viktiga roll och förbise läroplanens syfte.

Personalsammansättningen bör uppmärksammas vid tillsyn

LO tillstyrker förslaget att tillsynsmyndigheterna, det vill säga Skolinspektionen och kommunerna, i sin tillsyn uppmärksammar att huvudmännen uppfyller kraven i skollagen när det gäller

personalsammansättningen vid förskolor. Det är viktigt att förskolor håller sig till skollagen och tillhandahåller det som barnen har rätt till. När förskolor drivs med ett vinstintresse finns det huvudmän som lockas av att tulla på kvaliteten för ökad vinst. Därför är det viktigt att vid inspektion uppmärksamma personalsammansättningen - men även vilken utbildning personalen har.

Det bör uppmärksammas att det förekommer att vissa skolor, framför allt friskolor, anställer utbildade förskollärare och barnskötare i syfte att spara pengar. Därför är det vid en inspektion viktigt att uppmärksamma personalens utbildning för att upptäcka förskolor som systematiskt väljer utbildad personal i syfte att spara pengar. LO är dock medveten om att det är brist på både barnskötare och förskollärare och att utbildad personal av den anledningen anställs, men det är något annat än att systematiskt välja bort utbildad personal för att öka sin vint.

När det görs inspektioner vill LO också att inspektionerna ska ha en annan inriktning än i dag. LO tror på en mer utvecklande inspektion, som tar sikte på uthållig förskoleutveckling och en undervisning som ständigt förbättras. En nödvändig kvalitetsförbättring är att inspektörerna är pedagogiskt/didaktiskt utbildade samt har kunskaper om hur förskolans organisation kan utvecklas. På så sätt kan de ge förslag på hur verksamheten kan förbättras. Inspektionerna bör förändras från att i huvudsak skriva rapporter om vilka juridiska fel förskolorna gör, till att vara en kritisk vän med utvecklingsfokus till professionen.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Susanna Gideonsson

Mia Nikali
Handläggare